

OBSAH

Benvenuto Cellini a jeho doba	7
---	---

KNIHA PRVNÍ

KAPITOLA I /1500—1515/	21
----------------------------------	----

Co pobnulo Cellinibo, aby napsal historii svého života. — Původ města Florencie. — O Cellinibo rodině a příbuzenstvu. — Proč dostal jméno Benvenuto. — Záby projevuje zálibu v kresbě; otec bo však vyučuje budbě. — Aby se zavděčil, učí se chlapec proti své vůli bře na flétnu. — Otec získává přízeň Lva X. — Benvenuto jde do učení k zlatníkovi.

KAPITOLA II /1516—1518/	28
-----------------------------------	----

Benvenuto je svědkem, jak je jeho bratr málem zabit v souboji, a spěchá mu na pomoc; jsou z tobo nepřijemnosti a Benvenuto je vykázán z Florencie. — Odcbází do Sieny a odtud do Bologne, kde se zdokonaluje ve bře na flétnu, ale ještě víc v umění zlatnickém. — Spor mezi jeho otcem a budebníkem Petrem; tragická Petrova smrt. — Benvenuto odcbází do Pisy a pracuje u tamějšího zlatníka. — Nemocen se vrací do Florencie. — Po uzdravení nastupuje práci u svého starého mistra Marcona.

KAPITOLA III /1518—1523/	35
------------------------------------	----

Sochař Piero Torrigiani přijíždí do Florencie a hledá mladé umělce pro anglického krále. — Benvenuto se s ním seznamuje, ale zprotíví si ho. — Horlivě kopíruje kartony Michelangela a Leonarda da Vinci. — Aby se zdokonalil ve svém umění, odcbází do Říma s jinocem jménem Tasso. — V blavním městě docbází Benvenuto pocbvaly a prožívá různá dobrodružství. — Po dvou letech se vrací do Florencie, kde se úspěšně věnuje svému umění. — Ostatní zlatníci mu závidí jeho zručnost. — Jeho spor s Gberardem Quascontim. — Je stibán za to, že soupeře zranil; převlečen za mnicha prchá z Florencie.

KAPITOLA IV /1523—1524/	45
-----------------------------------	----

V Římě má Benvenuto úspěch. — Vyznamenává ho vznešená dáma Porzia Cbigi. — Zvláštní důvěra této dámy. — Řevnivost mezi ním a Lucagnolem z Iesi. — Hraje před papežem Klemen-

tem VII, který je s ním velmi spokojen a přijímá ho do služby jako hudebníka a zlatníka. — Biskup ze Salamanky mu zadává práci na doporučení Raffaelova žáka Francesca Pennibo. — Rozmíšky mezi ním a biskupem.

KAPITOLA V /1524/ 56

Benvenuto přijímá výzvu k souboji jednoho z vojáků Rienza z Ceri. — Pracuje na kardinálských pečetiích ve stylu Lautiziiově. — V Římě propuká mor; Benvenuto se zdržuje většinou v rozvalinách a obkresluje architektonické ozdoby. — Příběh proslulého zázračného lékaře Jacoma z Carpi. — Osudy několika váziček, které zhotovil Benvenuto. — Když mor pominul, sbírájí se každý týden veselá společnost malířů, sochařů a zlatníků. — Rozmarný popis jedné takové hostiny, kterou Benvenuto zpestřil svým zdařilým nápadem.

KAPITOLA VI /1524/ 67

Benvenuto napodobí turecké stříbrem zdobené dýky. — Výklad slova groteska, jebož se používá pro ornamente. — Pilně zhotovuje medaile a prsteny. — Dobrodiní, které prokáže Luigimu Pulcimu, je splaceno nevděkem. — Vášeň Pulcibo k Pantasilee. — Benvenuto statečně napadne oba milence a jejich ozbrojený doprovod. — Tragická smrt Pulcibo.

KAPITOLA VII /1527/ 75

Bourbonský princ oblehá Řím. — Město je dobyto a vypleněno. — Benvenuto zastřelí Bourbona z bradeb ranou z arkebuzy. — Uchyluje se do Andělského bradu, kde je jmenován dělostřelcem, a vyznamenává se. — Jeho dělová rána srazí prince Oranžského. — Papež oceňuje Benvenutovy zásluhy.

KAPITOLA VIII /1527—1529/ 84

Benvenuto se vrací do Florencie a vykupuje se z vyhnanství. — Orazio Baglioni ho přemlouvá, aby vstoupil do vojska, on však na otcovu přání odchází do Mantovy. — Setkává se tu s přítelem Giuliem Romanem, který ho doporučí vévodovi. — Pro pošetilé řeči musí z Mantovy. — Vrací se do Florencie, kde zatím jeho otec a většina příbuzných zemřeli morem. — Dobrý poměr mezi ním a Michelanagem Buonarrotim, jebož chvála ho velmi povzbuzuje při práci. — Příběh Federiga Ginoribo. — Spor mezi papežem Klementem a Florencií. — Benvenuto přijímá pozvání do Říma.

KAPITOLA IX /1529—1530/ 91

Benvenuto je uveden k papeži. — Rozhovor s Jeho Svatostí. — Papež mu svěřuje významné zlatnické práce. — Na papežovo přání se stává řezačem v mincovně, přestože bo osočují dvořané, zejména papežův oblíbenec zlatník Pompeo. — Krásné medaile podle Benvenutových návrhů. — Spor se sochařem Bandinellem.

Dcera Raffaella del Moro má zánět na ruce, Benvenuto ji pomáhá ošetřovat. — Cbce si ji vzít, ale jeho záměr je zmařen. — Zbotovuje krásnou medaili papežovi Klementovi. — Tragická smrt bratra, který je zabit v Římě v bitce. — Benvenuto truchlí, zřizuje bratrovi nábrobek a pomstí jeho smrt. — Jeho dílna je vykradena. — Neobyčejný příklad psí věrnosti. — Papež projevuje Benvenutovi velkou důvěru.

Benvenuto je v podezření, že padělal mince. — Právý viník je dopaden a Benvenuto upevní svou pověst řádného muže. — Povodeň v Římě. — Benvenuto je jmenován papežským berlonosem. — Papež ho pověří, aby mu zbotovil zlatý kalich. — Benvenuto onemocní a zažehná chorobu guajákovým dřevem.

Příběh milánského zlatníka Tobii, který byl v Parmě odsouzen k smrti pro penězokazectví, ale pak ho zachránil kardinál Salviati. — Kardinál ho posílá do Říma jakožto zdatného umělce, který může soupeřit s Cellinim. — Papež svěří Tobiovi práci, což Benvenuta velmi mrzí. — Milánský Pompeo osadí Benvenuta a připraví ho tak o místo v mincovně. — Je zatčen, že nechce vydat kalich, a předveden před římského guvernéra. — Pozoruhodný rozhovor s tímto bodnostářem. — Guvernér ho přemluví, aby vydal kalich papeži, a ten mu ho pak vrátí k dokončení.

Benvenuto se zamiluje do sličné sicilské kurtizány Angeliky, kterou její matka odvede do Neapole. — Zoufalství nad ztrátou milenky. — Seznamuje se se sicilským knězem, který se zabývá kouzly. — Obřady, kterých používá. — Benvenuto se zúčastní zařikání s nadějí, že opět spatří milenku. — Podivný účinek zaklínání. — Slib, že spatří dívku do měsíce. — Spor s panem Benedetem, kterého Benvenuto zraní kamenem. — Pompeo namluví papeži, že Benvenuto zabil zlatníka Tobiu. — Papež rozkáže guvernérovi, aby dal Benvenuta chytit a popravit; ale ten uprčne do Neapole. — Cestou potkává přítele sochaře Solosmea.

Benvenuto přijíždí šťastně do Neapole, kde se sbledává s Angelikou a její matkou. — Co se mezi nimi zběhlo. — Je vliďně přijat místokrálem, který se ho snaží získat do služby. — Matka Angeliky mu klade tvrdé podmínky. — Přijímá pozvání kardinála de' Medici do Říma, neboť papeži je už znám omyl s Tobiovou smrtí. — Galantní dobrodružství na cestě. — Šťastně dorazí do Říma, kde se dozví, že se Benedetto vyléčil z rány. — Rází pěkenu minci pro papeže Klementa a je k němu pozván. — Co se přihodilo při audienci. — Papež mu odpouští a znovu ho přijímá do služeb.

Papež Klement onemocní a zemře. — Benvenuto zabije Pompea. — Kardinál Cornaro bo bere v ochranu. — Papežem se stává Pavel III. z rodu Farnese. — Vrací Benvenutovi místo v mincovně. — Papežův levoboček Pierluigi nepřitelem Benvenutovým. — Příčina nevráživosti. — Pierluigi najme korsického vojáka, aby zabil Benvenuta, ten se ale ubrání a odjíždí do Florencie.

Vévoda Alessandro přijímá Benvenuta velmi srdečně. — Cesta do Benátek se sochařem Tribolem. — Ve Ferrare se setkávají s florentskými vypovězenci. — Po krátkém pobytu v Benátkách se vracejí do Florencie. — Jak se Benvenuto pomstil krémáři. — Vévoda Alessandro bo pověří ražením mincí a věnuje mu krásnou pušku. — Papež Pavel III. mu slibuje odpuštění a zve ho zpátky do Říma. — Benvenuto přijímá; velkodušné chování vévody Alessandra.

Brzy po příjezdu do Říma přepadnou Benvenuta v jeho domě biřicové, aby ho zatkli pro vraždu na Pompeovi. — Srdnatě se brání a ukazuje papežův průvodní list. — Vybledá papeže; při slavnosti na Kapitolu dostává milost. — Nebezpečně onemocní. — Příkladná věrnost společníka Feliceho.

Po uzdravení odcestuje s Felicem do Florencie. — Sledá, že vévoda Alessandro, ovlivněn jeho nepřáteli, je proti němu velmi zaujatý. — Vrací se do Říma a pilně si blbě řemesla. — Když se jednou vrací z lovu, spatří na obloze obnivé znamení; jeho názor o této věci. — Zpráva o zavraždění vévody Alessandra, jehož nástupcem se stává Cosimo Medicejský. — Papež se dovídá, že císař Karel V. po vítězném tažení v Tunisu přibude do Říma, a objednává u Benvenuta pro Jeho Veličenstvo skvělý dar. — Císař slavně vjíždí do Říma. — Benvenuto a pan Durante odevzdávají císaři dary jménem Jeho Svatosti; jsou to dva arabské koně a modlitební kniha ve zlaté vazbě. — Benvenuto pronáší řeč a císař s ním přátelsky rozmlouvá.

Benvenuto je pověřen, aby zasadil diamant, ježž císař daroval papeži. — Pan Latino Iuvinale vymyslí historky, aby popudil papeže proti Benvenutovi; ten, cítě se zneuznán, rozhodne se odjet do Francie. — Podivný příběh učedníka Ascania.

Benvenuto odjíždí s Ascaniem do Francie; přes Florencii, Bolognu a Benátky zamíří do Padovy, kde se zdrží nějaký čas u kardinála Bemba. — Velkodušné chování kardinálovo. — Benvenuto pokračuje v cestě přes Švýcarsy. — S velkým nebezpečím se plaví po Wallenstadtském jezeře. — Navštíví Ženevu a po čtyřdenní zastávce v Lyonu dorazí šťastně do Paříže.

Nevděčné chování malíře Rossa. — Benvenuto je představen králi, který ho přijme milostivě. — Onemocní, znechutí si Francii a vrací se do Itálie. — Ferrarský kardinál mu projevuje přízeň. — Příboby na cestě z Lyonu do Ferrary. — Vévoda bo srdečně vítá. — Návrat do Říma a sbledání s věrným Felicem. — Jak bo poškodilo zbrklé chování kardinála de' Gaddi. — Jeden z učňů obviní Benvenuta z krádeže papežských drabokamů. — Je zatčen a odveden do Andělského bradu.

Pan Pierluigi se chce zmocnit domnělého pokladu a přemluví papeže, aby přísně zakročil proti Benvenutovi. — Výslech před guvernérem a jinými bodnostáři. — Zdařilá obhajovací řeč. — Pierluigi dělá všechno, aby ho zničil; zatím se po Benvenutovi sbání francouzský král. — Vládě chování kastelánova. — Lest mnicha Pallavicina. — Přípravy k útěku. — Papež má v úmyslu podržet Benvenuta doživotně v žaláři. — Benvenuto se rozběhává na Ascania.

Zvláštní chorobná fantazie kastelánova; změni chování k Benvenutovi, dá bo pod zámek a přísně střežit. — Přesto se Benvenutovi podaří utéci. — Skrývá bo nějaký čas kardinál Cornaro.

Všeobecný údiv nad Benvenutovým útěkem. — Jak papež Pavel III. v mládí podobně uprchl z Andělského bradu. — Pierluigi dělá vše, aby odvrátil svého otce od úmyslu odpustit Benvenutovi. — Kardinál Cornaro žádá od papeže jistou laskavost a za její splnění mu vydá Benvenuta. — Je znovu dopraven do Andělského bradu, kde s ním pomatený kastelán jedná velmi přísně.

Hrubé zacházení vězeňských strážců. — Benvenuto se smiřuje s krutým osudem. — Podivné vidění oblašující jeho brzké vysvobození. — Píše o svém utrpení sonet, který obměkčí kastelánovo srdce. — Kastelánova smrt. — Pan Durante se pokouší Cellinibo otrávit; ten však uniká smrti díky zřítnosti cbudebo zlatníka.

Ferrarský kardinál se vrací z Francie do Říma. — Při bobaté večeri s papežem se mu podaří typrosít svobodu pro Cellinibo. — Báseň v tercínách, kterou Benvenuto složil v žaláři.

KNIHA DRUHÁ

KAPITOLA I /1539—1540/ 235

Po propuštění navštíví Benvenuto Ascania v Tagliacozzu. — Vrací se do Říma a dokončuje krásný pohár pro ferrarského kardinála. — Model k slánce s figurkami. — Vstupuje do služeb francouzského krále a odcestuje s ferrarským kardinálem. — Zlá příhoda s poštmistrem v Sieně. — Ve Florencii zůstává čtyři dny u sestry. — Ve Ferrare si tamější vévoda objedná medaili s podobiznou. — Benvenuto onemocní, jí mladé páry a uzdraví se.

KAPITOLA II /1540/ 245

Nedorozumění s vévodovými dvořany a nepřijemné následky. — Po dalším odkladu se Benvenuto vydává na cestu a přijíždí do Lyonu; odtud zamíří do Fontainebleau, kde se tou dobou zdržuje francouzský král. — Milostivě přijetí francouzským králem. — Cesta do Dauphiné. — Kardinál chce, aby se Cellini spokojil s malým platem. — Benvenuto je rozbořen a vydává se na pouť k Svatému brobu v Jeruzalémě. — Králův posel bo dohoní a přivede zpátky.

KAPITOLA III /1540/ 254

Král slibuje Benvenutovi pěkný plat a budovu v Paříži jako dílnu. — Odjíždí do blavního města, ale setká se s odporem, když se chce nastěbovat do zmíněné budovy; nakonec se mu to podaří. — Král objednává stříbrné sochy bohů v životní velikosti. — Zatímco pracuje na Jupiterovi, zhotovuje Jeho Veličenstvu miskou, pohár a zlatou slánku s figurami a ozdobami. — Král projevuje velkoryse vděčnost. — Podivné chování ferrarského kardinála. — Král navštíví v doprovodu celého dvora Benvenutovu dílnu a poskytne mu množství zlata v mincích. — Když si Benvenuto odnáší mince od pokladníka v brašně, přepadnou ho lapkové, ale ubrání se.

KAPITOLA IV /1540—1543/ 263

Spor s francouzskými mistry o odlévání. — Král věnuje Benvenutovi naturalizační list a palác Petit Nesle. — Znovu navštíví Benventa s paní d'Estampes a objednává návrb na fontánu pro zámek ve Fontainebleau. — Benvenuto ukazuje králi dva modely; paměťbodný rozhovor s králem při té příležitosti. — Paní d'Estampes se urazí; marně jí Benvenuto nabízí stříbrnou vázu, aby si ji usmířil. — Nové nepřijemnosti s nájemníkem v Petit Nesle. — Paní d'Estampes očerňuje Benventa u krále; dauphin Jindřich se za něho přimlouvá.

KAPITOLA V /1543/ 271

Paní d'Estampes povzbuzuje malíře Primaticcia zvaného Bologna, aby soupeřil s Benvenutem. — Nepříjemný proces pro vybození nájemníka. — Popis francouzského soudního dvora. — Podrážděn advokátskými čachry, sáhne Benvenuto ke zbrani a umlčuje žalobce. — Vyprávění o učnic a dívce Kateřině. — Pokrytec pomocník podvádí Cellinibo s Kateřinou. — Benvenuto je přistibne při činu a vybání Kateřinu i její matku. — Obžalují ho z obcování proti přírodě. — Benvenuto si vybojuje spravedlnost. — Spor s Bolognou; zastrašen Cellinibo brozbou Bologna ustupuje. — Zrádný Paolo se nadále stýká s Kateřinou a Benvenuto se mu pomstí podivným způsobem.

Benvenuto přináší králi zlatou slánku. — Přijímá do služeb novou dívku, která mu porodí dceru. — Král bo znovu navštíví, dá mu poukázat velkou částku, ale ferrarský kardinál to zmaří. — Král slibuje, že mu dá první opatství, které se uvolní. — Obránělec paní d'Estampes se nastěhuje do míčovny, ale Benvenuto ho vypudí. — Dopraví stříbrného Jupitera do Fontainebleau a král je velmi spokojený. — Komická příboda s Ascaniem.

Začíná válka s Karlem V. — Benvenuto má pomábat při opevňování Paříže. — Paní d'Estampes popuzuje krále proti Benvenutovi. — Král bo plísni, ale Benvenuto se hájí. Paní d'Estampes bo dále pronásleduje. — Benvenuto žádá o dovození, aby směl podniknout cestu do Itálie. — Ferrarský kardinál mu přitom pomáhá.

Benvenuto se vydává na cestu. — Ascanio je poslán za ním, aby požadoval vázy patřící králi. — Sirašná bouře v okolí Lyonu. — Hrabě Mirandola prozradí Benvenutovi plotichy ferrarského kardinála a obou pomocníků. — V Piacenze se setkává s panem Pierluigim. — Ve Florencii se sbledává se sestrou a jejími šesti dcerami. — Cosimo Medicejský bo přivítá velmi vládně. — Benvenuto vstupuje do vévodovčích služeb. — Liknavost vévodovčích služebníků. — Komický výjev s majordomem.

Cellinibo pomocníci pomlouvají v Paříži svého mistra a popudí proti němu krále. — Proč se Benvenuto necbe vrátit do Francie. — Chystá se provést sochu Perseovu. — Sochař Bandinello mu dělá potíže a pomlouvá bo. — V dopisech z Paříže se mu vytýká, že odjel, aniž předložil řádný účet; odesílá dopis s vyúčtováním. — Podvod při prodeji diamantu vévodovi. — Majordom se spolčuje s nevěstkou, která obviní Benvenuta ze zakázaných styků se svým synem. — Cesta do Benátek.

Práce na Perseovi se vleče, Benvenuto si stěžuje vévodovi. — Vévodkyně by ráda viděla, kdyby pracoval jen pro ni jako zlatník. — Roztrpčen intrikami sochaře Bandinella, předpadne bo cestou z Fiesole, kde byl navštívit synáčka. — Zbábělé chování Bandinellovo bo odvrátí od myšlenky na vraždu. — Rozhovor s vévodou o antické soše. — Zmiňuje se o svých mramorových sochách: Apollonovi, Hyacintovi a Narcisovi. — Jak by byl málem přišel o oko a jak se vyléčil.

Vévoda pochybuje o Cellinibo kovoliteckých schopnostech. — Benvenuto bo přesvědčuje, že Persea zdárně dokončí. — Vzrušující chvíle při odlévání sochy; Benvenuto dostává borečku. — Proti všeobecnému očekávání se dílo zdaří.

Dopis Michelangelův o portrétu Binda Altovitibo. — Benvenuto odjíždí do Říma. Navštíví papeže Julia III. a poté Michelangela a přemlouvá ho ke vstupu do služeb florentského vévody. — Michelangelo odmítá s poukazem, že je zaměstnán pracemi pro cbrám sv. Petra. — Po návratu do Florencie ho vévoda přijímá chladně, patrně pod vlivem pomluv majordomových. — Usmíruje si vévodu, ale upadá v nemilost vévodkyně, protože jí nepomáhá při koupi perel. — Bernardone přemluví vévodu, aby proti Benvenutově radě koupil pro vévodkyni perly.

Vévoda vede válku se Sienou. — Benvenuto je spolu s jinými pověřen budovat bašty. — Rozepře s vévodou o způsobu opevnění bran. — Hádky s lombardským kapitánem. — Nález starozitnosti u Arezza; Benvenuto restauruje poškozené sochy. — Vévodkyně mu ztěžuje přístup do paláce. — Rozmíšky se zlatníkem Bernardonem. — Dokončuje Persea; socha je vystavena na náměstí a vzbudí nadšení. — Dva sicilští šlechticj přemlouvají Cellinibo, aby s nimi odjel na Sicílii, ten však odmítá. — Aby poděkoval Bobu za úspěch, vydá se na osmidenní pouť do Vallombrosy.

V Bagnu se Benvenuto setká se starým alchymistou, který mu ukazuje zlaté a stříbrné doly. — Upozorní ho též, kudy by mohl nepřítel proniknout do Toskánska. — Benvenuto se spěšně vrací do Florencie a podá zprávu vévodovi. — Spor s vévodou o cenu Persea. — Rozhodnutí je svěeno Girolamovi Albizzimu, jehož výrok Benvenuto neuspokojí. — Bandinello oceňuje sochu. — Vévoda chce bronzové reliéfy pro chór kostela Santa Maria del Fiore. — Benvenuto jej přemluví, aby dal raději zhotovit dvě kazatelny s bronzovými figurami.

Spor s Bandinellem o to, kdo vytesá Neptuna z krásného mramorového bloku. — Vévodkyně straní Bandinellovi. — Benvenuto přemluví vévodu, aby dal mramor tomu, kdo předloží nejbezčí model. — Cellinibo model vítězí a rozbořčený Bandinello umírá. — Vévodkyně dá mramor sochaři Ammannatovi. — Smlouva Cellinibo s dobytčářem Sbiettou-Vyklouzem. — Sbiettova žena namícbá jed do jídla a Benvenuto jen o vlas uniká smrti. — Jeho choroba trvá šest měsíců a zatím ho u dvora zastírní Ammannato.

Vévodův syn don Francesco si oblíbí Cellinibo. — Proces a další nepřijemné zkušenosti s dobytčářem Vyklouzem. — Jed pročistil Benvenutovy vnitřnosti. — Benvenuto věnuje svůj mramorový kříž vévodovi a vévodkyni a ti mu slibují všechnu pomoc. — Benvenuto už nevěří slibům a chce přijmout pozvání francouzské královny vdovy Kateřiny Medicejské, aby zbudoval nábrobek zesnulého Jindřicha II. — Vévoda dává najevo nelibost a královna upouští od svého úmyslu. — Kardinál Medici umírá. — Benvenuto odjíždí do Pisy.